

Българската енергетика в контекста на настоящите
и бъдещи политики и регулации на ЕС.

Либерализацията на пазара.

Устойчивост на политиките на ЕС по време на

кризиса

АНТОН ИВАНОВ

Май, 2023

Развитие на европейската концепция за енергиен съюз

1985

- **Концепция за Енергиен съюз**
 - *реформиране на сектора и либерализацията на пазара*

1997-2008

- **Протокол от Киото - ограничаване на влиянието върху околната среда**
 - Първият пакет от мерки на ЕС

1996-2009

- Първи енергиен пакет
- Втори енергиен пакет
- Трети енергиен пакет

2016

- **Пакет „Чиста енергия за всички европейци“**
 - *Рамка за развитие на сектора до 2050 година*

2020

- **Европейски зелен пакт**
 - *нова стратегия за растеж, насочена към нулеви нетни емисии на парникови газове*

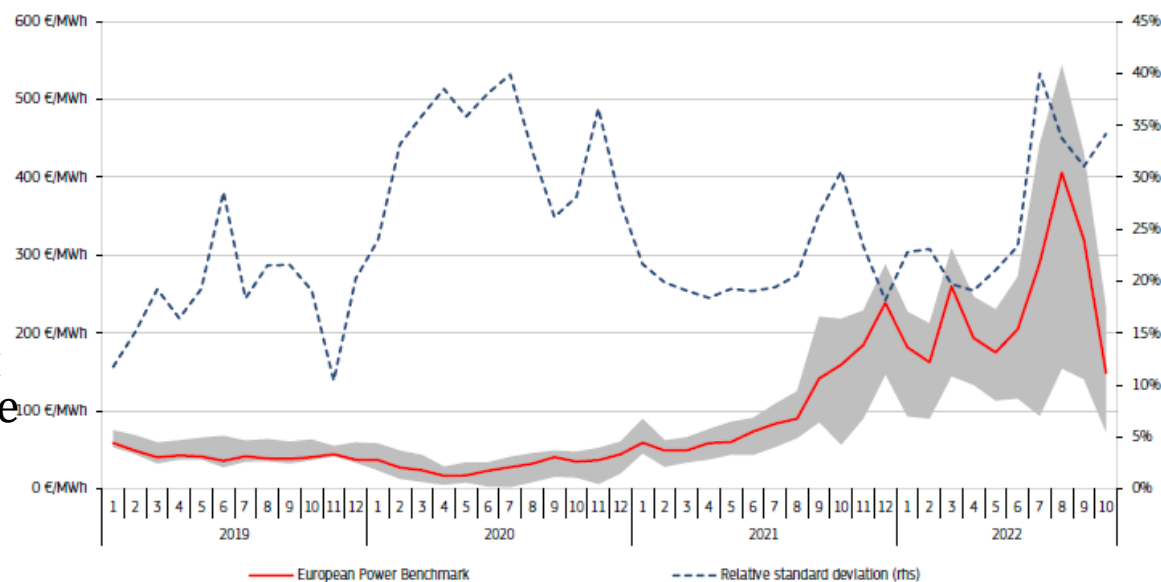

Европейската концепция за либерализиран пазара на електрическа енергия

- Модел на пределните разходи и прилагане на "приоритетен ред" (merit-order) за определяне на цената на електроенергията на пазара на едро.
- Референтна цена от пазара Ден Напред - единен алгоритъм за обвързване на цените – търг за неявно разпределяне, като целта е ежедневно да бъде откривана оптималната цена и обем на електроенергията за всеки час от следващия ден.
- Маркет къплинг – пазарна интеграция на краткосрочните пазарни сегменти „пазар ден напред“ и „пазар в рамките на деня“ и постигане на физическа свързаност и на пазарна свързаност, автоматичност на търговията и централизиран подход за изчистване на небалансите.

Енергийна криза 2021/2022

- Изграждането на сегашната пазарна конструкция в рамките на ЕС отне над 20 години, но сега кризи от различен характер поставиха под съмнение устойчивостта на единния пазар.
- Проявиха се скритите дефекти на модела:
 - ролята на финансовите инструменти при формиране на цена на пазара на въглеродни квоти
 - доминиращото формиране на цена на база на един енергиен източник - пределните разходи на газовите електроцентрали определят цената на електроенергията на пазара на едро

Source: S&P Global Platts, European power exchanges. The shaded area delineates the spectrum of prices across European regions.

Адаптивност на пазара

- Инструментите, които бяха използвани за борба с високите цени бяха изцяло на национално ниво и основно включваха мерки по отношение на намаление на данъци и такси.

Ценови групи		Европа	България	Европа	България
в евро за MWh, за 2019		домакинства		индустрия	
Енергия		67	55	50	65
Мрежи		56	25	20	15
Данъци и налози		95	16	38	11
крайна цена		218	96	108	91
Декомпозиция ценова група данъци и налози					
	ДДС	38	16		
	ВЕИ	29		22	3
	Капацитет	4		2	7
	Околна среда	22		12	
	Ядрена такса				
	Други	7		2	1
борсова цена				45	48

Междинни данни за 2022, в евро за MWh		
	Европа	България
крайна цена, бит	290	110
крайна цена, индустрия	175	181
борсова цена	191	200

Целеви пазарен модел

- Целевият пазарен модел подчертава приоритета на политиките за подкрепа на ВЕИ и енергийната ефективност, като ЕК предлага развитие на, чрез:
 - Договори за Разлика (CfD)
 - Двустранни договори (PPA)
- Децентрализация, но и централизация:
 - Извежда се политиката за овластяване на потребителите
 - Търсят се възможности за изграждане на единна структура, която да отговаря за управлението на всички национални електроенергийни пазари
 - Предоставят се по-широки възможности за държавна намеса при ценови кризи

Пазарният модел е важен елемент на Зелената сделка, но фактически натоварва с все повече регулации търговските взаимоотношения

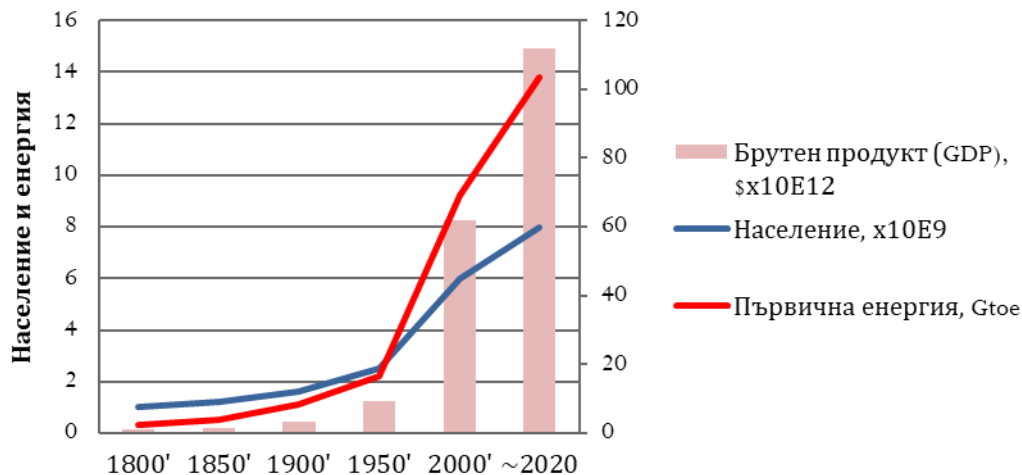
Зелената сделка на Европа

- Зелената сделка, предложена от настоящия състав на ЕК през 2019 година, се материализира чрез пакет от законодателни предложения „Подготвени за цел 55“
- Обхваща възобновяемите енергийни източници, енергийната ефективност, земеползването, данъчното облагане на енергията, стандартите за емисиите на CO₂ от лекотоварните превозни средства, разпределянето на усилията и схемата на ЕС за търговия с емисии
- Прилага се в рамките на актуализацията на интегрираните национални планове в областта на енергетиката и климата
- Съпътства се от финансови инструменти и помощи, които да осигурят социално справедлив, конкурентоспособен и екологосъобразен преход

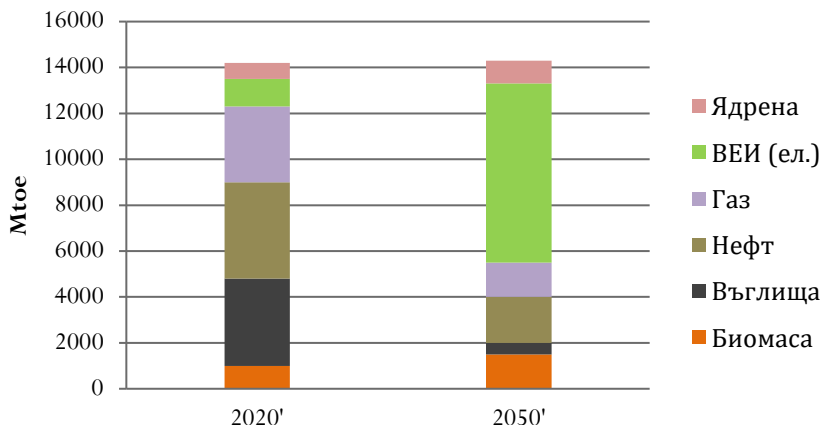
Но въпросът дали поставените цели съответстват на ресурсната и финансова готовност на ЕС и на страните членки остава

Зеленият преход в света или в избрани части от него

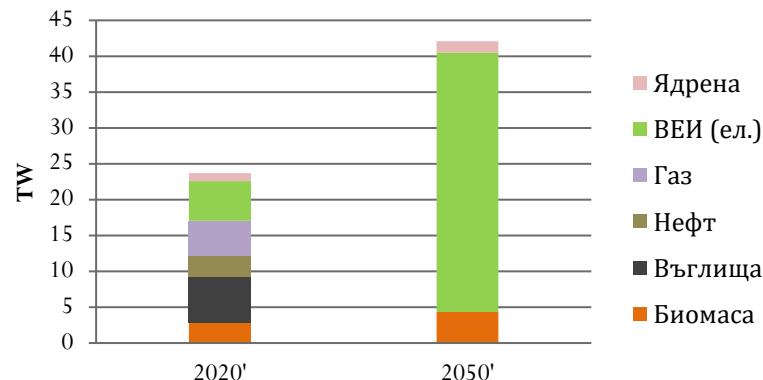
Светът в развитие

Енергийна трансформация

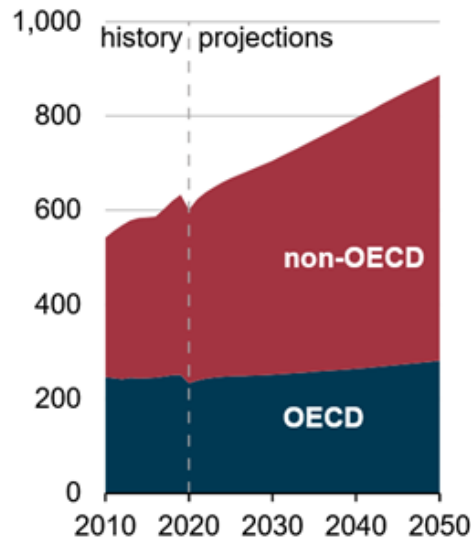

Електроенергийна трансформация

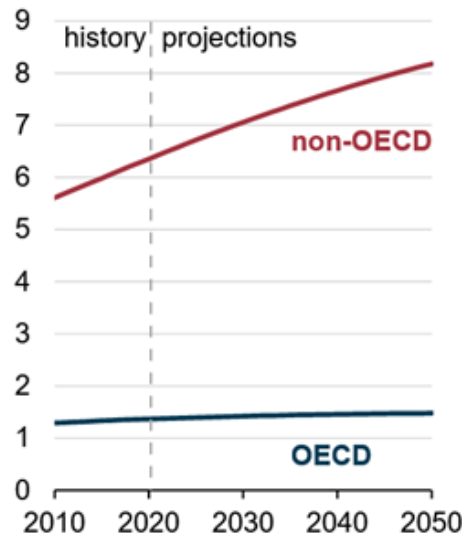

Свят на две скорости

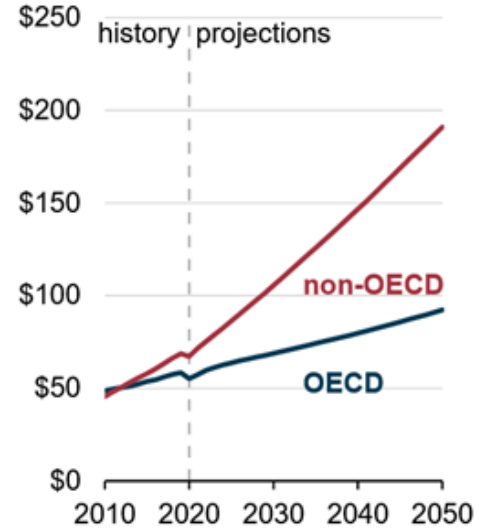
World energy consumption
quadrillion British thermal units

World population
billion people

World GDP
trillion 2015 dollars,
purchasing power parity (PPP)
\$250

Source: U.S. Energy Information Administration, *International Energy Outlook 2021* (IEO2021) Reference case

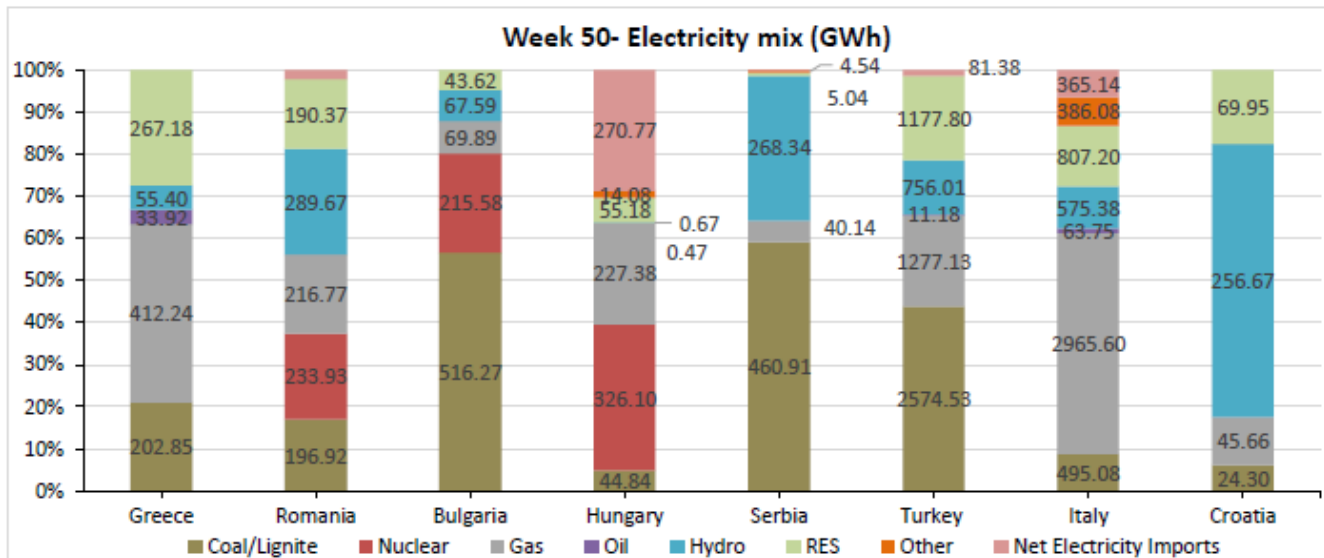
Изглежда, че инициативата остава извън ОИСД, както и разпореждането с базовите ресурси

Хоризонтални политики в ЕС

- Редица инициативи се реализират чрез подкрепяни от ЕК и ЕИБ патрънборства:
 - Конвент на Кметовете
 - Водороден Алянс
 - Алянс за Батерии
 - Ядрен Алянс
 - Обединение за вятърна енергия в Северно море
- Към тези инициативи се добави и предложението за общо закупуване на природен газ

Регионален пазар

Electricity Mix and Consumption in SEE - Week 50: 12 - 18 December 2022

Износители:

- България
- Гърция

Ср.цена

ел.ен ~ 340 €/MWh

газ ~ 108 €/MWh

Week 18: 1 – 7 May 2023

Износители:

- Румъния
- Сърбия

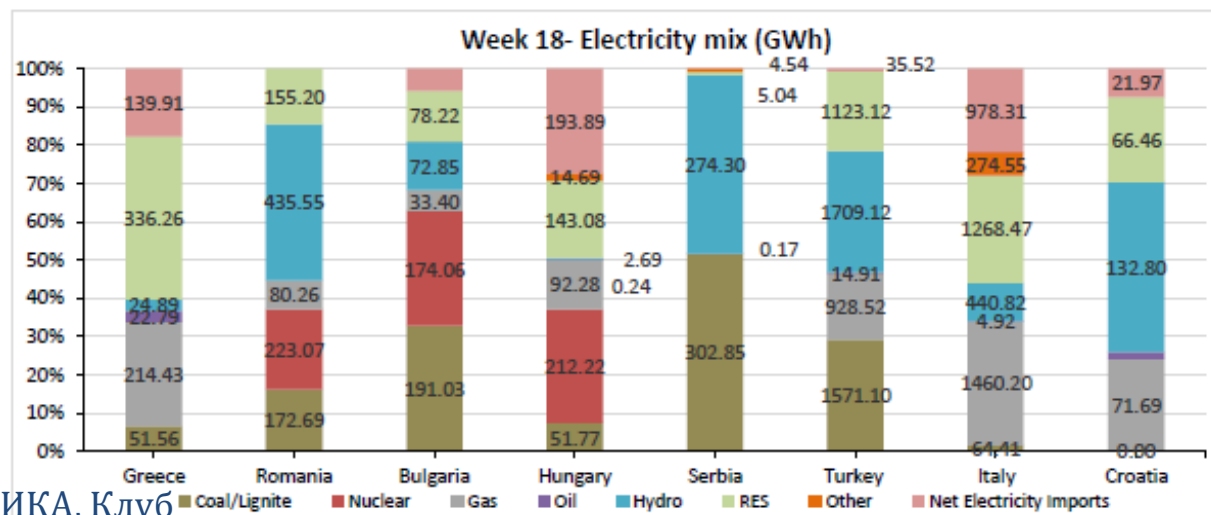
Ср.цена

ел.ен ~ 90 €/MWh

газ ~ 36 €/MWh

ЕНЕРГЕТИКА И ГЕОПОЛИТИКА, Клуб

„Сенатор“

Стратегия за енергийно развитие

С какво разполагаме:

- Интегриран Национален план Енергия и Климат от 2019
- Национален план за възстановяване и устойчивост
- Визия за национална енергийна стратегия до 2050

Какво е необходимо:

- **Политики** за установяване на целите в енергийната област и отразяване на националните приоритети, специфични обстоятелства, ключови структури и наличие на човешки и финансови ресурси.
- **Стратегически планове** като рамка за секторните ведомствата, за да приведат работата си в съответствие с общите политически цели, както и да планират и управляват своите дейности, като използват ресурсите най-ефективно.

Зависимост между заявявани цели и външната среда

Целева стратегия

Предпоставки за изпълнение

използване на въглищата след 2035 година

- Силно променен баланс в ЕС след 2024
- Приоритет на националната сигурност
- Ограничено външно финансиране

реализация на 4GW ядрени мощности до 2045

- Привличане на стратегически партньори
- Ефективна интеграция на политиките на ЕС
- Силен ръст в производство на H2

11GW нови PV до 2030 година

- Изпреварващо развитие на мрежата
- Пренасочване на работната сила у нас
- Устойчиви глобални вериги на доставки

БЛАГОДАРЯ ЗА ВНИМАНИЕТО!